

Rashonden in grootmoeders tijd... (slot)

Groep Schnauzers

Het duikt onverwacht op: een stapeltje negatieven in een doosje met het jaartal '38 erop. De (amateur) fotograaf die de zwart-wit kiekjes van honden op een tentoonstelling maakt is Arthur Weisz. Hij is in 1903 in Berlijn geboren, vestigt zich in 1932 in Voorthuizen en vertrekt na 1946 naar Brazilië...

Na lang speuren wordt de naam en de locatie van de tentoonstelling gevonden. We schrijven 24 juli 1938 – een zomerse dag – en het gaat om de Kampioenschapstentoonstelling van de K.C. Arnhem, gehouden in de tuin van gebouw 'Musis Sacrum'.

WAT ZIEN WE?

Het lijkt wel of we de mooiste foto uit 1938 voor het laatst hebben bewaard. Op de show zijn op die dag 412 honden ingeschreven, waaronder een groep van zes Schnauzers uit kennel van Jachthuis Zonheuvel van mevrouw N. Krull-Boden. Deze groep wordt gepresenteerd 'ter opluistering'.

Het Nederlandsch Kynologisch Tijdschrift vermeldt: *De Eendaagse Kampioens-show te Arnhem was een succes, zoowel wat aantal als kwaliteit der honden betrof. Ook de organisatie liet niets te wensen over, terwijl het weer meewerkte om de tentoonstelling te doen slagen.*

En ook: *Kennel van Jachthuis Zonheuvel bracht een collectie middenslag, welke in het bijzonder door goeden bouw uitmunten.*

Het kynologisch weekblad *De Hond* geeft iets meer informatie: *Kennel Jachthuis Zonheuvel kwam met een generatie-groep uit (overgrootmoeder, grootmoeder, enz.), die onder de liefhebbers sterk de aandacht*

trok, omdat ongeacht heur leeftijd alle dames uit deze generatie-groep de hoogste kwalificatie behaalden.

De *Hond* verschijnt vanaf 1920 en is dan een officiële uitgave van de Raad van Beheer op Kynologisch Gebied in Nederland.

WIE ZIEN WE?

De oude foto toont deze groep 'ter opluistering', maar wie op de foto staan weten we niet. Wel dat de teef *Hella v.d. Leichtweisshöhle* ook

eigendom van kennel van Jachthuis Zonheuvel is en zij wordt kampioen bij de teven en beste van het ras.

De dame die de zwarte Riesenschnauzers vasthoudt is mevrouw N. Krull-Boden. In haar *deux-pièces* en met een hoed op, is ze – in onze ogen – niet erg gekleed op een zomerse hondenshow. Zij heeft zich voor het presenteren van haar groep verzekerd van de hulp van twee heren, van wie er een is gekleed in de voor die tijd onvermijdelijke

'Kennel Jachthuis Zonheuvel kwam met een generatie-groep uit (overgrootmoeder, grootmoeder, enz.), die onder de liefhebbers sterk de aandacht trok, omdat ongeacht heur leeftijd alle dames uit deze generatie-groep de hoogste kwalificatie behaalden.'

De Duitse kynoloog-kunstenaar Richard Strebel maakt deze kleurenafbeelding van twee 'Rauhaarige Pinscher' in 1904/05 voor zijn boek 'Die Deutschen Hunde'.

witte jas. Is mevrouw Krull-Boden de eigenaresse van de Schnauzerkennel *van Jachthuis Zonheuvel*; mevrouw C.H. Alblas-Enschede uit Lunteren fokt onder de naam *van den Zonnenheuvel* Riesenschnauzers en Dwergschnauzers. Die twee moeten we niet door elkaar halen.

'Eeuwfeestpaleis'

In het Algemeen Handelsblad van 24 juli 1934 komen we de Schnauzers van mevrouw Krull-Boden al tegen. Er staat een verslag in van de tentoonstelling in Enschede en mevrouw Krull is een van de exposanten. Ook op de in 1938 gehouden 'Kurhaus Show' in Den Haag is mevrouw Krull aanwezig. Nu met de in 1936 geboren Riesenschnauzer (peper en zout) *Frederike van Jachthuis Zonheuvel* (Oslo v. Raental x Ria v. Raental), waarmee ze het kampioenschap wint. Ook de zwarte teef (middenslag) *Bärbel v.d. Zehntscheuer* is eigendom van mevr. Krull en zij wint op de 'Kurhaus Show' ook een kampioenschap.

In augustus 1939 doet het Algemeen Handelsblad verslag van de clubmatch van de K.C. Arnhem in de Theeschenkerij van Park Sonsbeek in Arnhem; een jaar na 'onze' zwart-wit foto. Er zijn ruim 60 honden ingeschreven en de in 1935 geboren reu *Ernest van Jachthuis Zonheuvel* (Horst v. Glockenspiel x Ita; middenslag, peper en zout) wordt tweede in de groep van de middelgrote rassen.

In april 1939 geeft de Nieuwe Tilburgsche Courant een verslag van de Nederlandse successen op de 'St. Hubert Show' in Brussel. In het 'Eeuwfeestpaleis' komen er van de 580 honden 48 uit Nederland. Er zijn die dag 14 Schnauzers aanwezig en *Horst van Jachthuis Zonheuvel* en *Christel van Jachthuis Zonheuvel* zijn de beste reu en de beste teef. Beide zijn eigendom van mevr. N. Krull-Boden uit Schaarsbergen.

Haar eerste grote succes heeft mevr. Krull met *Astrid van Jachthuis Zonheuvel* (Kamp. Falco v. Römertal x Ita), een in 1933 geboren peper en

zout middenslag, die in 1938 Nederlands kampioen wordt. In 1939 volgen nog twee kampioenen: *Frederike van Jachthuis Zonheuvel* en *Ernest van Jachthuis Zonheuvel*. Dan zijn er geen vermeldingen meer en hierna zullen we lezen waarom. Met de foto van de show in Arnhem 1938 hebben we wel weer de top-honden van voor de Tweede Wereldoorlog te pakken.

NEDERLANDSCH-INDIË

In 1906 koopt Ernst August Boden, een Rotterdamse koopman en directeur van de Firma Boden & Co., een perceel heidevelden met de boerderij 'Petersburg' en schuur in Schaarsbergen bij Arnhem. De genealogie van de familie Boden is terug te voeren tot de 15de eeuw; stamvader Barthold Bode der Ältere wordt rond 1465 in Braunschweig geboren. Ernst August heeft drie broers en twee zusters, van wie de jongste Nellie is, die in 1880 wordt geboren. Hun vader, Ernst Friedrich Hermann Boden, laat zich in 1872 tot Nederlander naturaliseren. Nellie's broer Ernst August heeft in Nederlandsch-Indië letterlijk goed geboerd en kan zich de aankoop bij Schaarsbergen veroorloven. Er wordt gesloopt en verbouwd totdat

De Riesenschnauzer is de grootste van de drie Schnauzervariëteiten. (Foto: Wikimedia).

Een 'vintage miniatuur Schnauzer' op een ijzeren plaat.

er in 1907 een jachthuis, schuur, koetshuis, schaapskooi en stookhuis staat. In 1908 wordt het complex uitgebreid met een watertoren, met daar bovenop een windmolen. Door blikseminslag brandt de boerderij in 1910 tot de grond toe af.

DE FOKSTER

Dan laat Ernst Boden een landhuis – 'Zonheuvel' genaamd – met rentmeesterwoning bouwen. Lang heeft hij daar niet van kunnen genieten, want in 1917 overlijdt hij, slechts 44 jaar oud, in Nederlandsch-Indië, ten gevolge van een ongeluk. Nellie Boden trouwt in Arnhem in 1925 – zij is dan 45 jaar – met de in 1870 geboren, 55-jarige Dr. Aijelt Folkert Krull, een Nederlands Hervormde predikant uit Rotterdam, die eerder getrouwd is geweest en twee dochters heeft; zijn huwelijk met Nellie blijft kinderloos. Na de dood van haar broer Ernst is Nellie Krull-Boden de erfgename van 'Zonheuvel'. En nu komt het: *Achter de villa hield mevrouw N. Krull-Boden voor haar hobby een hondenkennel waar zo'n vijftig schnauzers huisden.* Zou

haar Duitse afkomst iets te maken hebben met de keuze voor haar favoriete ras?

In september 1940 wordt de familie Krull, ondanks dat Nellie Krull ziek is, door de Duitsers gedwongen 'Zonheuvel' te verlaten. Nellie overlijdt in 1940, haar man in 1942. Op de foto met de Schnauzers is Nellie Krull-Boden dus al 58 jaar en 2 jaar later zal ze overlijden. Dat is de reden dat we na 1940 geen vermeldingen in het stamboek meer vinden. De kennel *van Jachthuis Zonheuvel* heeft niet lang bestaan en wat met de 'zo'n vijftig Schnauzers' is gebeurd, vermeldt de geschiedenis niet.

INCIDENTEN

Wat we niet op de foto zien, is een incident op deze tentoonstelling, dat een staartje krijgt op de algemene ledenvergadering van de rasvereniging. De bekende keurmeester J.L. Harms keurt in 1938 in Arnhem ... *alwaar de heer Harms zijn Schnauzer plotseling aanvatte, waarop deze uitschoot en de heer Harms hierop betoogde, dat de hond vals was, terwijl deze het niet is.* De

heer Alblas (ook keurmeester van Schnauzers) antwoordt hierop dat het de taak van een keurmeester is, zich vertrouwd met de te keuren honden te maken en deze niet plotseling aan te vatten of te doen schrikken. Aldus de notulen van de Algemene Ledenvergadering van de Schnauzer Club in november 1938.

Overigens is de heer Harms, later bestuurslid van de Raad van Beheer, niet de enige grootheid in de Nederlandse Schnauzer geschiedenis. Ook L. Seegers, de auteur van *Hondenrassen* (1912), is een van de grondleggers van de rasvereniging. Met hem loopt het niet goed af, zo blijkt uit de notulen van 1929: ...*dat de heer Seegers als keurmeester heeft afgedaan en plaatsing op de keurmeesterslijst achterwege dient te blijven...* Waarom wordt niet vermeld.

DE SCHNAUZER

In 1842 gebruikt de Zwitserse genreschilder Jeremias Gotthelf in zijn *Bilder und Sagen aus der Schweiz* de naam Schnauzer, dus op dat moment weet men al wat daarmee wordt bedoeld. Deze naam is afgeleid van het 'garnituur' van de hond – zijn snor en baard. Een menselijk gezicht met snor wordt in vroeger jaren in Duitsland een 'Schnauz' genoemd en nu nog gebruikt men dit woord in de volkstaal als iemand zijn mond moet houden: *'Halt die Schnauze!* Echter, oude kynologen gebruiken in hun beschrijvingen het woord Pinscher en onderscheiden dan twee vachtvariëteiten: ruwharig en kortharig. In 1917 krijgt de ruwharige Duitse Pinscher in het Pinscher en Schnauzer Stamboek officieel zijn nieuwe naam: Schnauzer. In het boek *Die Jagd- und andere Hunde in all ihren Verhältnissen* (1832) schrijft Johann Wilhelm Baumeister: *Bey der Dressur giebt diese Race Hals-*

starrigkeit und Widerspenstigkeit zu erkennen... Een eigenwijs baasje dus. Menig Schnauzer eigenaar zal dat bekend voorkomen.

SPECULATIES

Over de oudste geschiedenis van de Pinschers en Schnauzers is veel geschreven. De Zwitserse kynoloog

SCHNAUZER IN NEDERLAND

Op de 'Cynophilia' tentoonstelling in Rotterdam, in 1893, verschijnt – voor zover we nu weten – de eerste 'Rauharige Pinscher', 'Naze' geheten, met een peper-en-zout-kleurige vacht. In *Schnauzers in Nederland* – het boek uitgegeven ter gelegenheid van het 75-jarig

Behalve de reeds genoemde kennel van den Zonnenheuvel, is in de jaren waarin mevrouw Krull-Boden tentoonstelt, ook kennel van de Zwanenburg van H.L. de Zwaan in Den Haag actief.

Al in 1937 is er een commissie die de kwestie van het couperen van de oren ter hand neemt en omdat het inmiddels ook is verboden staarten te couperen, krijgt de Schnauzer in de loop der jaren met een 'gedaante-verwisseling' te maken.

We kennen nu de Riesenschnauzer, Schnauzer en de Dwergschnauzer. Zij verschillen van elkaar onder andere in grootte, gewicht en vacht en kennen een scala aan kleuren (www.fci.be).

Begonnen in het zuiden van Duitsland als huishond, werkhond en verdelger van ratten en muizen, zijn de Schnauzers nu vooral huishonden. Voor alle variëteiten geldt dat ze intelligent, actief en vaak waaks zijn, en dat ze met een consequente hand moeten worden opgevoed. ■

Incident *op deze show* **dat een staartje** krijgt!

Dr. Hans Räber maakt aan alle speculaties over een oeroude afstamming een einde als hij schrijft: *De geschiedenis van een ras gaat net zo ver terug als er echte documenten aanwezig zijn en dat betekent dat de geschiedenis van de Pinscher en Schnauzer niet verder terug gaat dan het laatste kwart van de 19de eeuw.*

In 1880 worden de raspunten voor de ruwharige en kortharige Pinscher (Schnauzer) voor het eerst gepubliceerd. In 1882 en 1887 verschijnen ze ook op tentoonstellingen, respectievelijk in Aarburg en Zürich. Een bijzondere gebeurtenis is de eerste 'Spezialschau', op 16 september 1890, waar 93 Schnauzers aanwezig zijn.

Niet lang daarna, in 1895, wordt de eerste rasvereniging opgericht: de Pinscher-Schnauzer-Klub. Als eerste fokkers moeten onder anderen Max Hartenstein ('Plavia'), G. Göller en Leonhard Kohn (von Schußenthal) worden genoemd.

Bekende kynologische auteurs, zoals Richard Strebel, Ludwig Beckmann en Emil Hauck, besteden in hun boeken veel aandacht aan de ontwikkeling van dit van oorsprong Duitse ras.

bestaan van de rasvereniging – is een hoofdstuk gewijd aan de Schnauzers die in het begin van de 20ste eeuw in Nederland worden gefokt en tentoongesteld. In 1922 wordt de Nederlandse Schnauzer Club opgericht (www.schnauzer.nl), in 2003 gevolgd door de Vereniging voor Schnauzerfokkers en liefhebbers (www.schnauzervereniging.nl).

De Duitse (honden)schilder Heinrich Sperling (1844-1924) maakte dit portret van 'Een Schnauzer met een rode strik'.